

SZÓSZÉK — ÚRASZTALA

TÖRÖK ÁRON

„EMLÉKEZZETEK VISSZA...”

Zsid 10, 32, 35—36, 39

Olyan a mi egyházunk története, hogy amidőn visszalapozunk abban, amikor múltira emlékezve ünnepelek, az öröm és fájdalom érzése egyaránt uralja szívünket. Így vagyunk ebben az órában is. Mert ünnepegni, emlékezni gyűltünk össze ebbe a gyönyörű templomba. A maga nemében egyedülállónak mondható kálnoki unitárius fatorony építésének 200 éves évfordulóját ünnepelek. Egy maréknyi gyülekezet egykori hősi tettét, melyre — hivalkodás nélkül — igaz büszkeséggel tekinthetünk ma is.

S hogy ez az ünnep ne csak lelket melegítsen, de öntudatot is világítson s az új idők ölen is áldozatvállalásra késztesse, szükségesnek tartom vázlatosan felemlíteni, de legalábbis érzékeltetni azt az egyháztörténelmi korszakot, melyben sok küzdelmet állottak ki elődeink, míg a veszteségek romjain elkezdheték az egyház újraépítését. Célokat elérendő káténkat hívom segítségül. A 27. kérdés így hangzik: *Mi történt Dávid Ferenc halála után?* A felelet pedig ekképpen szól: „Dávid Ferenc halála után egyházunk történelmében nehéz korszak következett. Kezdetben a felekezeti türelmetlenség, később a politikai elnyomás súlya is ránehezedett egyházunkra. Öseinknek, építés helyett, önvédelemre kellett fordítaniok minden erejüket. E nehéz küzdelemben elveszett sok templomunk, egyházközségünk és híveinknek mintegy 3/4 része. A teljes megsemmisüléstől Isten gondviselése, a vallásszabadság törvénye és a hívek egy részének hősi kitartása mentette meg egyházunkat.”

Ez a nehéz korszak csaknem 300 esztendeig tartott, de két évszázad ebből különösképpen nehéznek mondható. E két század alatt a török hódoltság, a tatár betörések és fosztogatások, valamint az osztrák elnyomás igájában nyögött Erdély népe. Szenvedtünk mi is I. Lipót, III. Károly és Mária Terézia uralkodása idején. Kifogásolták anyanyelvünket, semmibe vették haladó vallásos gondolkozásunkat. Hitelődeink csak az apostol meggyőződésével tudták átvészelni e nehéz korszakot, és vele együtt vallották: „Mindenütt nyomorgattatunk, de meg nem szorítottunk; kétségesskedünk, de nem esünk kétségbe; üldöztetünk, de el nem hagyatunk; tiportatunk, de el nem veszünk!” (2Kor 4,8—9)

Alig van egyház, melynek inkább szüksége volna ezekben az időkben az újrakezdés tehetségére, mint éppen a mi egyházunknak. Sajátos

Elhangzott a kálnoki fatorony építésének 200. évfordulója alkalmával, aug. 30-án tartott istentiszteleten.

helyzetünkben talán éppen ennek köszönhetjük, hogy a bennünk szunnyadó erő alkotásra készítet ma is. Mert mi a költővel vallottuk: „Én csak egy kis fatornyú templom vagyok, / Nem csúcsíves dóm, égbeszőkenő; / A szellemóriások fénye rámragyog, / De szikra szunnyad bennem is: Erő. / S bár irigykedve, holtig bámulom / A dómok súlyos, drága titkait, / Az én szívem is álmok temploma / És Isten minden templomban lakik.“ (Reményik S.)

Ezzel a bennünk szunnyadó erővel és azzal a meggyőződéssel, hogy Isten minden templomban lakik, küzdöttünk századokon át hitünk szerint a legnemesebbekért: Istenért és az emberért s mindkettő felelősségteljes szolgálatáért. Ez az erő és tudat sugalmazta nekünk, hogy az elveszített templomainkat és tornyainkat újra lehet ismét rakni, s hogy „amit nem kezdhetünk újra, csak azt szabad megsiratni.“ (Horváth I.) Ennek az erőnek tudata képesített arra, hogy ne vessük el bizodalunkat, hogy békeséges türéssel Isten akaratát cselekedjük, aki nem meghátrálásra és elveszésre, de hitre és életre teremtett minket! Hát nem éppen azért adta-e egyházi életünk élére azokat a vezetőket, akik bátor magatartással, bölcs életlátással valósággal rákényszerítették testi és lelki szemünket, hogy ne csak azt lássuk könnyeinken át szüntelen, ami elveszett, de vegyük észre azt is, *ami megmaradt!* Csak így nőhettünk fel emberiségünkben és vallásosságunkban annyira, hogy amikor mások lemondóan és mindenbe beletörődötten azt sóhajtozták, hogy: „A világ egy istenszötte szőnyeg, / Mi csak a visszáját látjuk itt / És néha, boldog perceinkben / a Színéből is valamit, —“ akkor mi vallani tudjuk: „Én nem hiszek az elrendelésben, / Mert van szívemben akarat. / S tán ha kezem másként legyintem, / A világ másfelé halad!“ (Babits M.)

Mintha csak azt mondtuk volna ezzel: világszőnyegét Isten elsősorban legnemesebb teremtményének szötte, vele együtt, és azért szötte, *hogy a színét lássa itt*, s csak néha, boldogtalan perceiben a visszájából is valamit. Így vallani azonban csak azok tudnak, akik egyéni és közösségi felelősségtudattal járnak az életutat, tűznek célokat maguk elé s hoznak meg minden lehető áldozatot azok elérése érdekében.

Constantin Brăncuși, a világhírű román képzőművész mondotta: „A szenvedések erősítik meg az embert, amelyekre több szükség van a nagy jellem kialakulásához bármilyen élvezetnél. Ezen túl pedig azt hiszem, mindenki maga felelős azért, hogy mi fog történni vele.“ Milyen igazak ezek a szavak! És mennyire megszívlelendők azok is, melyeket Tamási Áron 1937. október elején a marosvásárhelyi találkozón mondott: „Mindenkori felelős a munkában: mutassatok hát emelkedett lélekkel utat. Adjátok vissza a szónak (és a tettnek!) erkölcsi tartalmát, nemzeti súlyát, emberi hitelét. Gondoljatok arra, hogy vizsgán álltok népetek előtt s hogy [...] történelme rajtatok keresztül azt a generációt fogja megmérni, amely ma a legnagyobb felelősséggel tartozik népének. Legyen mindenkinek eltökélt vágya és szándéka, hogy ő nem fog könnyűnek találtatni. Hősnek kell lenni! És miért ne lehetnétek, hiszen hősei [...] törvény szerint minden népnek voltak és vannak súlyos időkben.“ Megrázóak és meggondolkoztatóak ezek a szavak. Csak a népéért mélyen érző lélekből fakadhattak fel egykoron. Templom- és toronyépítő hős elődeink az egyéni és közösségi felelősségtudat birtokában, két-háromszáz évvel ezelőtt, Kálnokon megtették a magukét. Ezért ünnepelünk lelki megfátottsággal rájuk emlékezve ma is. Minden, ami itt elhang-

zik, múltat idéz. De a történelmet csak azok írják tovább, akik önmagukkal, a mával is szembe mernek nézni. Éppen ezért én most Tamási Aron szellemében ezt mondom: mindenki felelős a munkában. Mutassatok hát emelkedett lélekkel utat. Adjátok vissza az Isten és az ember, a templom és az egyház szeretetének és az értük való áldozathozatalnak apáink és nagyapáink korabeli, ősi értelmezését és gyakorlatát. Gondoljatok arra, hogy vizsgán álltok anyaszentegyházatok előtt, s hogy a romániai unitárius egyház történelme rajtatok keresztül azt a nemzedéket fogja megmérni, amely ma a legtöbb felelősséggel tartozik egyházának. Legyen mindenkinek eltökélt vágya, komoly, határozott szándéka, hogy ő nem fog könnyűnek találtatni. Hősnek kell lenni. S miért ne lehetnétek, hiszen hősei minden egyháznak voltak és vannak.

Ez a hősiesség túl mutat a mán. A jövőbe látni készlet. Azt mondják, hogy messzire előrelátni valami — de ezt az egyén is megteheti —, odaérni azonban egészen más dolog, ezt csak közösen, együtt tehetjük meg! Éppen ezért hirdetem nektek ebben az ünnepi órában, hogy mint külön élő kövek „épüljétek fel lelki házzá”. S ne csak önmagatok, hanem az utáthatók következő nemzedéket, gyermekeiteket és unokáitokat is építsétek bele ebbe a láthatatlan épületbe, hogy egyháztörténelmi folytonosságunk meg ne szakadjon soha. De íródjon a történelmünk az új élet új hőseinek keze, munkája, áldozata, helytállása, magatartása által felelősséggel, komolyan, szépen.

Legyen ott a mi egy Istenünk, ahol az élet mindenre teret nyújt nekünk, s ahol a küzdelem és a keresztény türelem, jövődő élet számára áldott gyümölcsöket terem. Amen.

HUSZTI JÁNOS

EGYÜTT JÉZUSSAL

Jn 14, 23

Emberi természetünk egyik igénye, hogy elválásaink alkalmával jó tanáccsal, figyelmeztetéssel látjuk el szeretteinket. Amikor búcsút veszünk, akaratlanul is kimondjuk: „Vigyázz magadra!” Hosszabb vagy rövidebb időre szóló elválások lelki igénye, de egyben kényszere is ez. Ki ne állt volna pályaudvar peronján, induló vonat előtt vagy annak ablakában úgy, hogy ne mondta vagy ne hallotta volna ezt a figyelmeztetést. De gyakran elhangzik otthonok ajtajában, hajóállomások felvezető hídjá és repülőterek vámfolyosói előtt is. De találkozunk az aggodás érzéséből fakadóan ott is, ahol a jó szó a szenvedésen akar enyhíteni. Mert halljuk kórházak folyosóin, kórtermek betegágyai mellett, a könnyeket néha alig leplező mosolyok kíséretében. A megnyugtató igényével fellépő, jóra intő figyelmeztetések azonban nemcsak személytől személyig vagy családtól családig hangzanak el, hanem szólhatnak kis vagy nagy közösségekhez is.